

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА КИТАЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

Курсова робота на тему:

**“Структурно-функціональні особливості медичної термінології в сучасній
китайській мові (на прикладі інструкцій лікарських препаратів)”**

Студентки групи Пкит 06-19
денної форми навчання
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації: 035.06 Східні і слов'янські
мови (переклад включно), перша – китайська
Шихієвої Земфіри Новруз кизи
Науковий керівник:
Нижегородцева Альона
Олегівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ.....	6
1.1. Буденне і наукове пізнання крізь призму термінологічної та загальнонавчаної лексики.....	6
1.2. Особливості номінації медичної термінологічної лексики.....	10
1.3. Склад та структура китайської медичної лексики.....	13
1.4. Запозичення медичної термінології в китайській мові.....	16
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1.....	19
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	21
2.1. Структурні особливості медичних термінів тематичної групи “Засоби і методи лікування”.....	21
2.2. Функціональні особливості термінів в інструкціях медичних препаратів.....	26
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2.....	33
ВИСНОВКИ.....	34
АНОТАЦІЯ.....	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37

ВСТУП

Термінологія в умовах прискорення науково-технічного прогресу набуває особливого значення. Вона є джерелом отримання інформації, інструментом освоєння спеціальності. Будь-яка галузь науки і техніки знаходить своє вираження в термінах. Практично немає жодної галузі знання, яку можна було б вивчати, не володіючи термінологією. Медична термінологія є однією зі специфічних пластів лексики, яка в силу особливостей структурно-семантичного, словотвірного і стилістичного характеру відрізняється від загальнонавчаних слів і, тим самим, займає особливе місце в лексичній системі мови.

Китай, як країна з динамічною економікою, знаходиться на передових позиціях світової медицини: завдяки численним дослідженням в медицині, на сьогоднішній момент Китай є одним з міжнародних центрів виробництва медичного обладнання та лікарських препаратів.

Для того щоб правильно вибрати той чи інший препарат, визначити дозування, дізнатися чи є протипоказання або побічні ефекти, необхідно мати повну інформацію про лікарський препарат. Для цього до кожних ліків обов'язково додається анотація, в якій зустрічаються різні терміни. Існує велика кількість термінів у різних текстах (газетах, журналах, рекламі і т.д.), які нам невідомі і незрозумілі, що, в свою чергу, призводить до певних труднощів.

Актуальність роботи полягає в тому, що в даний час зростає інтерес до медичних практик і філософських підходів до збереження і підтримання здоров'я.

Наукова новизна даного дослідження полягає в тому, що це має подальший розвиток та запропоноване дослідження структурно-функціонального аспекту медичних термінів сучасної китайської мови, а також зроблено комплексний аналіз медичної термінології.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їхнього застосування у викладацькій і перекладацькій практиці, адже через відмінності у категоризації часових відношень екстралінгвальної дійсності часто виникають труднощі при перекладі з китайської мови на українську і навпаки. Опрацьований

фактичний матеріал поглиблює знання про універсальні й специфічні процеси, які спостерігаються в китайській і українській мовах.

Результати дослідження можуть бути використані у викладанні таких навчальних дисциплін: “Китайська мова” (розділи “Граматика”, “Лексикологія”), “Порівняльна типологія китайської і української мов” (розділи “Типологія граматичних систем”, “Типологія лексичних систем”) також результати роботи можуть бути використані на практичних заняттях, при написанні науково-методичних посібників та виконанні дослідницьких робіт. Висновки з аналізу сучасної медичної термінологічної системи можуть зробити певний внесок у теоретичне вивчення професійних медичних лексичних систем, у загальну теорію слова і теорію терміна.

Об’єктом дослідження є китайська медична термінологія, тексти та інструкції лікарських препаратів.

Предметом є структурно-функціональні особливості медичної термінології в сучасній китайській мові.

Мета роботи дослідити специфіку китайської медичної термінології.

Дана мета зумовила постановку наступних **завдань**:

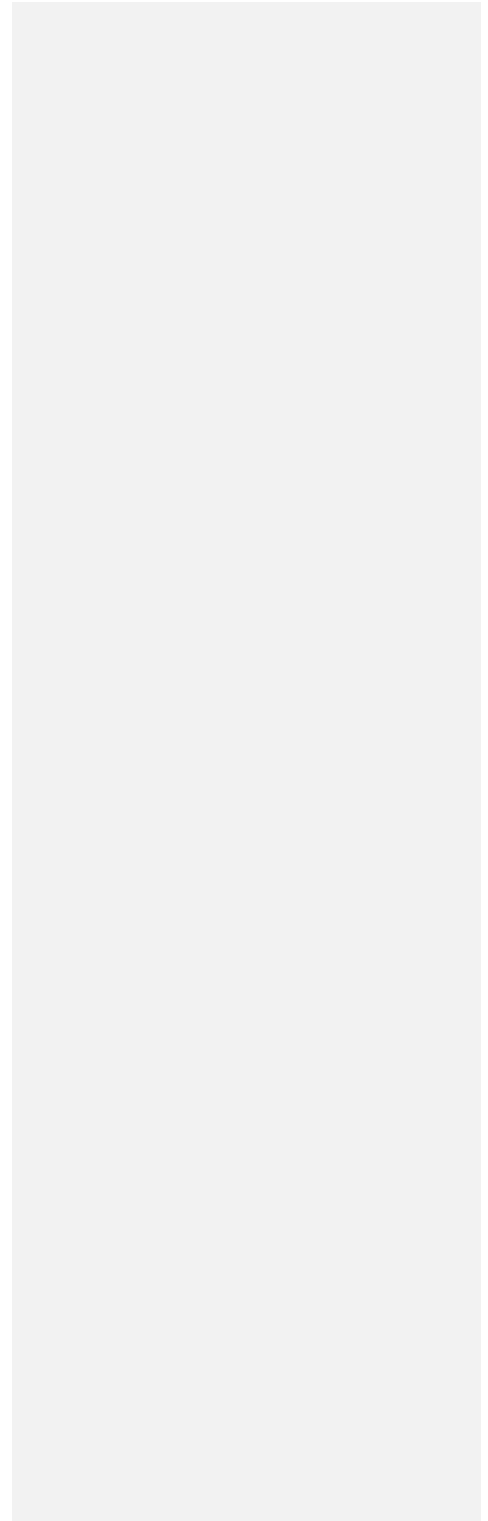
1. Розглянути термінологію крізь призму буденного та наукового пізнання.
2. Визначити особливості медичної термінологічної лексики.
3. Визначити склад та структуру медичної китайської лексики.
4. Розглянути особливості запозичення медичної термінології в китайській мові.
5. Розглянути функціонування медичних термінів тематичної групи “Засоби і методи лікування”.
6. Визначити особливості функціонування термінів в інструкціях медичних препаратів.

Вирішення цих завдань може бути здійснено за допомогою таких **методів**:

1. Метод суцільної вибірки матеріалу;
2. Метод класифікації;
3. Метод словотвірного аналізу;

4. Метод компонентного аналізу;
5. Метод аналізу контексту;
6. Метод узагальнення та аналіз отриманих даних.

ЩО Є МАТЕРІАЛОМ ВАШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ?

РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ

1.1. Буденне і наукове пізнання крізь призму термінологічної та загальноповживаної лексики

Інформація, яка була сприйнята свідомістю і закріплена в ній, виражається безпосередньо в людській мові. Результати образного сприйняття світу здійснюються в загальноповживаній побутовій лексиці, що ґрунтується на уявленнях і на практичному досвіді. За допомогою буденного пізнання світу утворюється теоретичне пізнання, що включає в себе впорядковану систему прийомів і методів досягнення знання, заснованих на законах логіки і когнітивних механізмах.

Для теоретичного знання характерно однозначне тлумачення і однозначне призначення предмета дійсності. Іншими словами, як вважають дослідники, можна говорити про подвійне мовне членування світу: конкретно-практичному мовному членуванні (при спонтанному, стихійному розвитку мови і мислення), виходячи з цілей чисто практичних потреб, і про членування з позицій теоретичного знання. Вивчення численних типів мислення свідчить про те, що людське мислення універсальне, так як існують такі категорії, які виражають те, що ми бачимо, такі поняття світосприйняття як сонце, море, місяць, дерева, ніч та ґрунтуються, перш за все, на чуттєвому досвіді людини.

На першому етапі формування знання відбувається за допомогою знайомства з предметів через сприйняття. Однак, для того, щоб чуттєве сприйняття переросло в теоретичне знання, необхідно залучити більш тонкі і складні способи мислення, тобто більш повне когнітивне наповнення мовного значення. З точки зору лінгвістики, це може привести до ускладнення семантики слова, коли за допомогою лексичного значення неможливо висловити наукове поняття, а розширення або звуження поняття призводить до того, що старі слова або фразеологізми набувають нового значення, іншими словами утворюються семантичні неологізми.

Результати теоретичного пізнання представлені в різних термінологічних одиницях, які представляють собою шар мовних знаків в плані їх походження і словотвору. Терміни, що відображають наукові ментальні процеси засновані на раціональному освоєнні навколишнього світу, а терміни, які відображають повсякденне сприйняття утворені за допомогою чуттєвого освоєння дійсності. Незважаючи на дану відмінність, буденне і наукове пізнання безперервно доповнюють один одного, тобто загальноповживана лексика переосмислюється людиною і може переходити в спеціальні лексичні підсистеми. У свою чергу, одиниці спеціальної підсистеми можуть розширювати спектр свого застосування, змінювати свою семантичну структуру, сполучуваність і понятійну співвіднесеність, переходити в розряд загальнолітературної лексики.

Поняття “термін” має широке розмаїття значень, тому навряд чи можна виділити якесь значення, яке було б прийнято усіма вченими і включало б в себе всі необхідні критерії. Слід зауважити, що і в терміні, і в загальноповживаному слові закладена інформація про те, як людина бачить навколишній світ і своє місце в ньому, тобто на перший план виступає антропоцентричний принцип дослідження мовної номінації.

Досліджуючи питання співвідношення терміна і слова, можна сказати, що і термін, і слово є результатом пізнання, а крім наукової, в когнітивної структури терміна відображені результати звичайного і практичного професійного видів знань. Однак, ми не можемо говорити про повну ідентичність понять «термін» і «загальноповживане слово».

Слід взяти до уваги той факт, що терміни ■ це одиниці наукової теорії, яка в залежності від соціальних умов і концепцій здатна змінюватися і перетворюватися.

У будь-який з наявних термінологій спостерігається явище протиріччя або невідповідності терміну поняттю, що в більшості випадків пояснюється відмінністю буквального значення слова, яка притягається до побудови терміна і змістом поняття, а також розвитком науки і техніки.

Інші ознаки терміна, які підкреслюється більшістю лінгвістів, є співвіднесеність терміна з поняттями, які належать тій чи іншій області знання або діяльності. В цьому неважко переконатися, виходячи з таких принципів терміна:

1) “Термін парадигметичний семантично, тобто в кожній термінології співвіднесений з тим чи іншим поняттям” (Реформатський, 1961).

2) “У терміні на перший план висувається співвіднесеність з поняттям і затушовується співвіднесеність з реальним об'єктом дійсності” (Голованова, 1987).

Термін – це слово або словосполучення, мовний знак якого пов'язаний з відповідними поняттями в системі понять даній галузі знання. Терміни утворюють терміносистему. Так, А.В. Суперанська зазначає: “Суттєвою ознакою, що відрізняє термін від слова, є приналежність терміна термінологічній системі понять певної галузі людського знання, що утворюють термінологічне поле” [3].

Терміносистема являє собою організовану сукупність термінів в мові в певній галузі знань, що має ієрархічну систему, що складається з слів і словосполучень, які виконують функції термінів. Вважається, що терміни більш тісно пов'язані з об'єктивною дійсністю і з науковими логічними поняттями. Отже, терміни є засобом вираження наукових понять і мають більш високу ступінь системності в порівнянні з загальноживаною лексикою.

Серед лінгвістів виділяються два види системності терміна:

- 1) класифікаційна або логічна системність;
- 2) словостворювальна або лінгвістична системність.

Логічна системність термінології проявляється спільністю ознак понять, в той час як лінгвістична системність передбачає чітке використання певних моделей термінотворення і спеціалізованих морфем, послідовність в виборі лексичних засобів для вираження однотипних, подібних ознак поняття.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що термін має двоїсту природу. Одним з показників системності терміна є вмотивованість, під якою в даний час прийнято приймати його семантичну прозорість, властивість його форми давати уявлення про званому терміном понятті.

Commented [AH1]: Передивіться правила оформлення посилань

В.М. Лейчик виділяє кілька мотивуючих ознак, такі як близькість і схожість предметів, спільність функцій предметів, виділення видового ознаки з роду, випадкова асоціація. На підставі цього В.М. Лейчик визнає, що “вмотивованість є одним з головних ознак терміна і здійснює забезпечення системного характеру термінологічної лексики” [Лейчик 1982].

Виділяються чотири характерні особливості внутрішньої форми слова:

- 1) за допомогою називання мотивувальної ознаки внутрішня форма дозволяє представити наукове поняття в його цілісності;
- 2) внутрішня форма сприяє більшій точності терміна;
- 3) вмотивованість можна віднести до одного з істотних чинників збереження національного, самобутнього характеру української термінології, яка багато в чому обумовлена зв'язками із загальноживаною лексикою;
- 4) внутрішня форма слова грає важливу роль в систематизації термінології і, як наслідок цього, в систематизації відповідних наукових понять.

Пред'явлення до терміну великого ряду вимог виводить його за межі природної мови аж до подання термінології як абсолютно штучного за походженням мови. Однак наукова і практична діяльність людей не є штучною.

Процес пізнання та професійного освоєння світу безперервно підтримує дві тенденції:

- 1) тенденцію до однозначності і семантичної строгості терміна;
- 2) тенденцію до розвитку в ньому нових значень і розмивання його семантичних кордонів.

Вимога емоційної нейтральності терміна приймається більшістю вчених-лінгвістів. Будь-які висновки щодо виконання терміном вимоги емоційної нейтральності можливо зробити тільки при ретельному аналізі лексичного складу окремо взятій області знання або діяльності. Крім відмінностей за ступенем емоційної нейтральності, різні термінології відрізняються в залежності від різних факторів. Крім вищесказаного, в термінології значущим є і вичленення типів термінологічних найменувань. Найзначнішою групою є вузькоспеціальні терміни, тому що вони

визначають склад корпусу найменувань конкретної області знання, а також мову науки. Дані терміни зустрічаються тільки в якій-небудь одній галузевій термінології.

1.2. Особливості номінації медичної термінологічної лексики

В даний час сучасна лексика мови медицини дуже різноманітна. Її основа – медична термінологія, яка в силу своєї особливої організації та когнітивного потенціалу є складовою всієї лексики мови медицини.

Медична термінологія містить в собі вузькоспеціальні терміни і загальнонаукові терміни. Загальні терміни в медичній термінології можуть являти собою словосполучення. Наприклад, “система” - нервова, ендокринна, травна. Щодо загально-медичних термінів слід зазначити, що основна їх частина - це анатомічні та гістологічні терміни. Однак, найбільшим шаром медичної термінології є вузькоспеціальні терміни. Велику їх частину становлять лексичні одиниці, створені на основі класичних, греко-латинських терміноелементів.

Значення медичних термінів можуть бути мотивовані різноманітними терміноелементами - морфемами, словами і словосполученнями, що входять до складу більш складних лексико-граматичних утворень.

Для того, щоб загалом уявити ситуацію, що стосується медичних термінів, Е.М. Чернявський пропонує наступну класифікацію:

- а) кваліфікативні;
- б) нейтральні: цю групу представляють епонімом (“дальтонізм”), топоніми (“японський енцефаліт”, “паличка Бреслау”);
- в) асоціативні, тобто утворені методом асоціацій, в основному, з допомогою метафор і порівняння: “заяча губа”, “півняча хода” (5, ст. 55-58).

Процес метафоризації - складна семантична операція, що включає в себе екстралінгвістичні знання, гіпотетичні припущення, емоції, науковий і буденний досвід носіїв мови. Метафоричні переноси, сприяють розвитку на основі конкретних значень, свідчать про розвиток і вдосконалення мислення, при цьому дане явище характерно для всіх мов.

Ще в античній риторичі, були вивчені основні шляхи створення метафори, які залишаються унікальні і по сей день. Їх основні принципи: рух від більш конкретного до більш абстрактного, від матеріального – до духовного. Так як центром метафоричної картини світу, представленій в медичній термінології, є людина, то його частини тіла і органи в результаті безпосереднього чуттєвого сприйняття порівнюються зі специфічними органами і частинами тіла тварин, тобто з такими, яких у людини немає (“ласти тюленя”, “мавпяча лапа”, “кінська стопа”, “ростральний таз”). Примітно, що метафоризації піддаються номінації домашніх і диких тварин, що входять в ядро фонових знань про рослинний і тваринний світ.

У медичній термінології широко представлені номінативні метафори – “розумова жуйка”, так і предикатні. Основна роль предикатної, або когнітивної метафори - розширення спектра значень понять. У когнітивної метафори домінуючим є не зовнішня схожість, а об'єднання характеристик, зіставлення явищ, прикладання до об'єкта чужих ознак.

Наприклад, прикметник “гострий” пов'язаний з відточеними гострими і ріжучими предметами (лезо, ніж), в медицині воно отримує метафоричне значення «ясно виражений» – “гострий живіт”, “гостра біль”.

Номінативні метафори служать джерелом омонімії, в той час як предикатні метафори – джерелом полісемії. При утворенні метафор в мові медицини відбувається запозичення з рослинного світу (“стрептокок” – грец. kokkos – ягода; “банановий перелом”), зі світу оціночних визначень (“інфантилізм”), світу об'єктів, станів і соціальних взаємин (“ковадло”, “лунатизм”). Також мають місце асоціації з предметами побуту і їжею (“симптом вівчарського палиці”, “шум млинового колеса”; “Сирний некроз”, “Симптом рисового відвару”).

Особливістю медичної метафори є активізація значення, яке відбиває культурні, соціальні зв'язки в свідомості/підсвідомості індивіда в галузі медицини.

Метафора в медицині – це творче і, кожного разу, унікальне привласнення і засвоєння індивідом якоїсь загальнолюдоьської і професійної норми (“синдром Аліси в країні чудес”, “синдром Ромео і Джульєтти”).

Функціонуючи в мові медицини, метафора створює стійке термінологічне значення. За допомогою метафори в термінології здійснюється новий акт номінації, тобто вторинна номінація, після чого ця термінологічна одиниця продовжує свій розвиток в новому оточенні, з іншими системними відносинами. Багато медичних понять таких як хірургія, дерматологія, ортопедія, акушерство, психіатрія не мають суворого науково об'єктивного обґрунтування, а є наслідком емоційного, повсякденного підходу.

У медичній термінології можна простежити ряд термінів, утворених на основі помилок лікарів. Наприклад, термін *hysteria* (від грец. *hystera* – матка), так як “помилково вважалося, що виникнення істерії пов'язано із захворюваннями матки”

У нашій свідомості існує певний зв'язок прагматичних, раціональних, і душевно-художніх потоків, що говорить нам про те, що в терміні можлива взаємодія наукового поняття і виразного образу.

Найбільш ефективним способом формування лексики медицини вважається семантичний спосіб, так як він має такі властивості як типовість, повторюваність, регулярність, пропорційність зв'язків значень лексико-семантичних варіантів багатозначного слова. Найбільш широке поширення набула регулярна полісемія в лексиці зі значенням звучання, мови, руху, сприйняття, почуття, в найменуваннях рослин і тварин, у багатьох інших лексико-семантичних групах.

Відповідно до теорії Л.А. Шкатова, термінологізація має кілька ступенів:

1) “нульова” ступінь - повсякденне слово не входить до складу жодної термінологічної системи і його значення термінологізується тільки в залежності від контексту;

2) “перша” ступінь - слово як “повсякденний” термін;

3) “друга” ступінь - народна термінологія;

4) “третья” ступінь - як чистий термін.

Нульова ступінь передбачає низький ступінь термінологізації. Такі слова можна зустріти як в терміносистемах, так і в загальнолітературному мовою. Семантичний спосіб утворення завжди займав одну з ключових позицій в галузі медичної термінології. Велика кількість спеціальних понять в області медицини утворені в результаті переосмислення слів загальноповсякденної мови, заснованого на метафоризації або метонімії.

Значна кількість термінів у лексиці медицини засновані на чуттєвому досвіді, тому що існує тісний взаємозв'язок людини і навколишнього його світу.

1.3. Склад та структура китайської медичної лексики

Медична термінологія є необхідною умовою для мови та науки, оскільки вона забезпечує строгість та однозначність термінів, які точно відображають поняття в медицині. Терміни мають бути вільні від емоційно забарвлених виразів та асоціацій, характерних для художніх слів. Крім того, наявність власної специфічної термінології є невід'ємною частиною будь-якої наукової дисципліни, в тому числі й медицини. Однак, термінологія східної медицини відрізняється від західної медицини, оскільки базується на іншому підході до будови людського тіла та процесів, які відбуваються в організмі. Також китайська медична термінологія пов'язана з базовими поняттями східної філософії, такими як "їнь ян" та "енергія ци". Ці особливості китайської медичної термінології представляють науковий інтерес для лінгвістів, лексикологів та перекладачів, які вивчають способи найбільш адекватного перекладу цих термінів на українську мову. Хоча термінологія східної медицини може бути екзотичною для наших вух, вивчення її може допомогти розуміти інші культури та підходи до медицини. Привнесення філософських концепцій в медицину визначальним чином вплинуло на всі її подальший розвиток. Головним результатом стало те, що традиційна китайська медицина розглядає тіло, розум і душу в єдності і взаємозв'язку

О.П. Фролова вказує на наявність трьох основних шляхів термінотворення в сучасній китайській мові [11, с. 40]:

- Термінологізації (прийняття словом загальноживаної мови спеціального значення). Наприклад, загальноживане слово 紧张 *jǐnzhāng* – “напруга” в медичній сфері – “тонус”; 核 *hé* – “кісточка плода”, в медицині – “затвердіння”.

- Поява складних термінів за допомогою додавання, афіксації, скорочення, а також утворення стійких словосполучень. Наприклад, 避温生物 *bìwēn shēngwù* – “термофоби”; 变态反应 *biàntàifǎnyìng* – “алергія”, 口眼歪斜 *kǒuyuǎn wāixié* – “параліч лицьового нерва”.

- Іншомовні запозичення. Наприклад, фонетичні запозичення 荷尔蒙 *hè'ěrméng* – “гормон”; 海洛因 *hǎiluòyīn* – “героїн”; 阿司匹林 *Āsīpílin* – “аспірин”.

У термінології якісні прикметники, головним чином, виконують функцію основної частини цілого, тобто частини терміну або терміну—словосполучення. Наприклад, 生理状态 *shēnglǐ zhuàngtài* – “фізіологічний стан”, 扁平足 *biǎnpíngzú* – “плоска стопа”, 生理适应 *shēnglǐ shìyìng* – “фізіологічна адаптація”, 生态分歧 *shēngtài fēnqí* – “екологічна диверсія”.

Числівники в китайській термінології вживаються при математичному рахунку в числових рядах і цифрових комбінаціях, наприклад, 二倍减 *Èr bèi jiǎn* – “моносомний диплоїдизм”, 三焦 *sānjiāo* – “три частини тіла” (кит. Мед), 三星 *sānxīng* – “чоловічі статеві органи” (кит. мед.), в формі порядкового рахунку, наприклад, 第二分裂中期 *dì èr fēnliè zhōngqī* – “друга метафаза”, а також у формі предметного рахунку: 伦琴 *lúnqín* – “рентген” (одиниця дози опромінення), 三叉神经 *sānchā shénjīng* – “триїчастий нерв”, 二头肌 *èrtóujī* – “двоголовий м'яз плеча”, 二尖瓣 *Èrjiānbàn* – “двоствулковий клапан”.

За допомогою терміна-дієслова виражаються спеціальні поняття дії або процесу. До числа термінів-дієслів відносяться дієслова, сформовані від термінів-іменників: 再生 *Zàishēng* – “регенерувати”, 麻醉 *mázuì* – “знеболює”, 突变 *Túbiàn* – “мутувати” [11.с. 46].

Також, можна виділити характерне для медичної лексики явище номіналізації: переважання іменника, а також переважаюче використання дієслів-зв'язок.

У зв'язку з тим, що медична лексика належить до науково-технічного стилю мовлення, їй також притаманні характерні даному стилю граматичні риси, наприклад, лексично схожі варіанти частинок-зв'язок, прийменників, займенників, відповідних письмово-літературною нормам.

Наприклад:

- 为 – частинка-зв'язка “бути” виступає в якості синонімічного частки-зв'язки 是;
- 无 – негативна частка замість 不 або 没; при додаванні прислівника 尚 “ще”

виступає в якості книжкового варіанта 还没有 “все ще немає”;

- 以便 – союз “для того, щоб” замість союзу 为了;
- 将 – прийменник, що вводить доповнення, в книжковій лексиці виступає синонімом 把;
- займенник 其 “він, вона, його, їх” вживається замість прийменника 它;
- займенник 这 “цей, ця” замінюється книжковим варіантом 本;
- службове слово 故, яке прийшло з літературної мови веньянь, з початковим значенням “причина, привід”, в даному функціональному стилі виступає в значенні “тому”, висловлюючи причинно-наслідкові зв'язки, і часто замінює привід 所以 “тому, внаслідок чого” [12].

Однією з головних граматичних особливостей текстів з медичною термінологією можна назвати широке використання граматичних конструкцій, особливо прийменникових конструкцій, а також вступних слів і вставних речень. Вони в першу чергу здійснюють функції уточнення і логічного виділення [13, с. 137].

Підрядні сполучники пов'язують частини складних речень, покликані послідовно передати смислові і логічні зв'язки всередині речення. З простих речень найчастіше зустрічаються поширені пропозиції.

1.4. Запозичення медичної термінології в китайській мові

Значимо, що у зв'язку з бурхливим розвитком термінології в минулому столітті, в китайській мові з'явилися нехарактерні чотирьох-, п'яти- і більше компонентні терміни. Однак в силу того, що в китайській мові переважає поширення двох- і трискладових слів, велика частина складних термінів потрапило під морфемну контракцію, при якій деякі компоненти складного терміна “випадають” з його

складового змісту [14, с. 129]. Так, наприклад, в медицині контракції піддалися багато термінів, що позначають хвороби, методів діагностики та лікарських речовин.

При створенні медичних термінів китайської мови простежується тяжіння до запозичення інтернаціональних термінів. Починаючи з середини 20 століття, разом з інтеграцією в світову наукову сферу зросла кількість запозиченої термінологічної лексики. Однак, в значній мірі відрізняючись від інших мовних систем, зокрема від мов в індоєвропейській групі, китайська мова має ряд особливостей в способах утворення нових лексичних одиниць.

Основними шляхами запозичення в китайській мові є калькування або транскрибування. Для китайської мови, що є складовою мовою з ієрогліфічною писемністю, характерне для більшості мов транскрибування є скрутним і в окремих випадках неможливим [15, с. 177].

Головною причиною можна розглядати невідповідність фонологічних баз мов і специфічна сполучуваність ієрогліфів, утрудняє написання іншомовних слів [16, с. 15]. Тому більшість медичних термінів, утворених в інших мовах від латинських і грецьких термінів, в китайській мові утворюються шляхом заміщення їх на споконвічні корені напівафікси. Внутрішня форма фонетичних запозичень не вказує на цілісне значення, тому для носіїв мови сприймається не як єдине поняття, а як сукупність значень окремих ієрогліфів. Наприклад, початкове фонетичне запозичене слово “*вітамін*” 维他命 *wéitāmìng* змінилося на більш зрозуміле 维生素 *wéishēngsù*, що включає в себе морфему 维生 – “*підтримувати життя*” і 素 “*речовина*”.

Однак слід зазначити, що запозичення речовин і лікарських засобів в основному відбувається шляхом фонетичного запозичення і не оформляється семантичним класифікатором 药 Yao “*ліки*” (виключення складають найменування лікарських препаратів із зазначенням форми випуску): 阿司匹林 *āsīpīlín* – “*аспірин*”, 美罗培南 *měilóupéinán* – “*меропенем*”, 吗啡 *mǎfēi* – “*морфій*” і т.д. [15, с.186].

Також запозичення транскрипцією піддається деякі іншомовні аббревіації, наприклад, назва хвороби 艾滋病 *àizībìng*, (від англ. AIDS) – «*СНІД*».

У зв'язку з цим також набуло широкого поширення змішані англо-китайські скорочення, в яких одночасно передається і семантичне, і фонетичне зміст слова [17, с.23], утворені таким чином терміни часто називаються терміни-складноскорочені слова: 维生素 *wéishēngsù* b12 “*вітамін B12*”, X 线片 *xiàn piàn* – “*рентгенографія*”, MRI 诊断 *zhěnduàn* – “*MPT*”. Поряд з цим в вузькоспеціалізованих текстах зберігаються іншомовні аббревіації: DNA (deoxyribonucleic acid) – “*ДНК*”, AA (Amino Acid) – амінокислоти. MAC (minimum alveolar concentration) «мінімальна альвеолярна концентрація анестетика» Літерні запозичення нехарактерні для китайської ієрогліфічним писемності, проте в даний час все частіше зустрічається даний вид запозичення.

Однак при запозиченні термінів, в складі яких присутні числові або літерні позначення, простежуються свої характерні риси, наприклад, фіксації в терміні типу або виду захворювання, таких як гепатит, використовуються не букви латинського алфавіту, а власне традиційне системне позначення, засноване на порядку стародавнього зодіакального циклу «Гутяньгань» 古 天干: 甲型肝炎 *jiǎxíng gānyán* (скор. – 甲肝) – “*гепатит А*” (甲型 – “*серотип, тип А*”, 肝炎 – “*гепатит*”), 流行性乙型脑炎 *liúxíng xìngyǐ xínghǎoyán* (скор. – 乙脑) – “*епідемічний енцефаліт групи В*” (流行性 – “*епідемічний*”, 乙型 – “*другий тип, тип В*”, 脑炎 – “*енцефаліт*”), 丙种维生素 *bǐngzhǒng wéishēngù* – “*вітамін С*” (丙 – “*С*”, 种 – “*вид*”, 维生素 – “*вітамін*”) і т.д.

У медичних текстах також простежується наступне явище: поряд з вживанням міжнародних заходів вимірювання, ваги, обсягу і т.д., широко використовуються китайські варіанти: g (克), mg/kg (毫克 / 公斤), ml/h (毫升 / 分) [18].

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

З усього вищезазначеного, можна зробити такі висновки:

По-перше, серед лінгвістів виділяються два види системності терміна:

- класифікаційна або логічна системність;
- словостворювальна або лінгвістична системність.

Логічна системність термінології проявляється спільністю ознак понять, в той час як лінгвістична системність передбачає чітке використання певних моделей термінотворення і спеціалізованих морфем, послідовність в виборі лексичних засобів для вираження однотипних, подібних ознак поняття.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що термін має двоїсту природу.

Якщо говорити про характеристики медичних термінів, то їх можна виділити за трьома значеннями:

- точність і об'єктивність (відсутність емоційно-забарвлених лексичних одиниць);
- насиченість медичною термінологією, а також термінологією з суміжних областей;
- логічна побудова матеріалу всередині тексту, яке досягається на рівні синтаксису.

По-друге, ми дізналися, що медичну лексику можна розділити на: споконвічні терміни, запозичені терміни (інтернаціоналізми, що прийшли з латинської та грецької мов), терміни-запозичення із західноєвропейських мов, або латинські терміни. Основними шляхами запозичення в китайській мові є калькування або транскрибування.

По-третьє, говорячи саме про лексику китайської медицини, то ми дізнались, що головною причиною відмінності китайських медичних термінів від термінів західної медицини є абсолютно інший підхід лікарів традиційної китайської медицини до будови людського тіла і процесів, які відбуваються в тілі. Медична термінологія нерозривно пов'язана з базовими поняттями східної філософії, такими як “їнь янь”, “енергія ци”.

Також ми дізналися, що найбільша кількість словотворчих морфем утворює слова, пов'язані з областю термінології. Вони широко використовуються в сучасній китайській мові в різних сферах діяльності. Позначаючи, в залежності від значення, людей, зайнятих тією чи іншою діяльністю, риси людського характеру, властивості, притаманні предметам і явищам, перехід предметів з одного стану в інший. Деякі морфеми вказують на предметність, ознаки предметів, їх якості.

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Структурні особливості медичних термінів тематичної групи “Засоби і методи лікування”

Вивчивши статті з періодичних видань на медичну тематику, ми зробили висновок про те, що виявлені лексичні одиниці належать до наступних галузей медичного знання:

1) засоби, засновані на традиційному досвіді: 针刺, 针灸 *zhēn cì, zhēn jiǔ* – голкотерапія, 按摩, 推拿 *àn mó, tuī ná* – масаж;

2) засоби, засновані на останніх досягненнях науки: 电针疗法诊断 *diàn zhēn liáo fǎ zhěn duàn* – електропунктурна діагностика, 生物共振疗法 *shēng wù gòng zhèn liáo fǎ* – біорезонансна терапія, 中胚层疗法 *zhōng pēi céng liáo fǎ* – мезотерапія, 生物添加剂 *shēng wù tiān jiā jì* – біологічно активна добавка;

3) засоби, засновані на використанні резервів організму: 张弛 *zhāng chí* – релаксація, 打坐, 禅坐 *dǎ zuò, chán zuò* – медитація, 饥饿疗法 *jī è liáo fǎ* – голодуванні [19].

Далі цю тематичну групу можна розділити на підгрупи.

Підгрупа “Голковколювання та припікання”

Існує кілька способів для найменування осіб, що займаються голковколюванням і припіканням: 针灸 医师 *zhēnjiǔ yīshī* або 针灸 医生 *zhēnjiǔ yīshēng* – голковколювальний терапевт. У традиційній китайській медицині існує також термін 针 科 *zhēn kē*, який переводиться як акупунктура, однак мається на увазі розділ медицини, а не спосіб лікування, тому що морфема 科 *kē* вказує на дисципліну або спеціальність, певний розділ науки.

Наприклад, даний суфікс ми можемо зустріти в таких словах:

- 1) 内科 nèikē терапія (букв. 内 nèi – всередині, 科 kē – галузь науки);
- 2) 外科 wàikē хірургія (букв. 外 wài – всередині, 科 kē – галузь науки);
- 3) 产科 chǎnkē - акушерство (букв. 产 chǎn – народилася);
- 4) 牙科 yákē стоматологія (букв. 牙 yá – зуб);
- 5) 呼吸科 hūxī kē пульмонологія (букв. 呼吸 hūxī – дихати, дихання).

Часто в сеанс акупунктури входить моксотерапія – 艾条灸 Ài tiáo jiǔ (艾 Ài – полинь, 条 tiáo – згорток: 艾条 Ài tiáo – згорток з полину або сигарета з полину, 灸 jiǔ – припікання).

Розглянемо термін 针刺 点 zhēn cì diǎn, який має значення «точка впливу» або «точка вколювання». Однак як синонім часто також використовується найменування «біологічно активна точка», так як будь-яка точка шкіри, яка володіє в тій чи іншій мірі вираженою біологічною активністю.

У китайській медицині виділяється величезна кількість акупунктурних точок. Наприклад, 隐白 yǐn bái – закрита ясність (隐 yǐn - ховатися, потайний; 白 bái – ясність), 大都 dàdū - велика столиця (大 dà – великий; 都 dū – столиця), 太白 tàibái – вища ясність (太 tài – дуже, дуже; 白 bái – ясність), 食窦 shí dòu - отвір для їжі (食 shí – їжа, 窦 dòu – нора, щілину, печера), 血海 xuè hǎi – море крові (血 xuè – кров, 海 hǎi – море), 天滂 tiān xī – небесний стеля (天 tiān – небо; 滂 xī – потік).

Назва точки 隐白 yǐn bái пов'язано з тим, що точка знаходиться на кордоні червоних і білих м'язів. Дана точка задіюється при хворобах крові або легень. 血海 xuè hǎi є точкою лікування хвороб крові, сприяє пожвавленню крові і усунення застою крові. 食窦 shí dòu розташована на передньо поверхні грудної клітки.

Як видно, назви акупунктурних точок в основному мотивовані їх розташуванням. 三阴交 sānyīnjiāo - перетин трьох інь (三 sān – чисельник три; 阴 yīn

– інь; 交 jiāo – перетинати, перетин). Розташована точка на 7 сантиметрів вище щиколотки, у заднього краю поверхні великогомілкової кістки, є однією з основних

точок в акупунктурі. Визнання існування біологічно активних точок і розробка різних методів впливу на них для досягнення лікувального ефекту лежить в основі китайського народного лікування.

Підгрупа “Масаж”

Крім голковколвання і припікання в Китаї широко поширений метод лікування масажем. Масаж відноситься до найдавніших методів, що використовуються в традиційній медицині Китаю, офіційно визнаний сучасною науковою медициною.

У лексичній китайській мові поняття “масаж” позначається лексичною одиницею: 按摩 *àn mó*, де 按 *àn* – притискати рукою, промацувати, а 摩 *mó* – гладити, проводити рукою. У китайській медичній термінології для позначення цього способу лікування також використовується 按摩法 *àn mó fǎ*, де 法 *fǎ* є способом, методом, прийомом.

Людини, яка досконало володіє мистецтвом масажу, називають фахівцем або майстром 按摩员 *àn mó yuán*: 按摩 *àn mó* – масаж, 员 *yuán*: – суфікс для позначення назви професій, спеціальностей. Людину, яка за допомогою масажу лікує хвороби хребта, називають доктором хіропрактики 按摩医生 *àn mó yī shēng*: 按摩 *àn mó* – масажувати, масаж; 医生 *yī shēng* – доктор, 按摩疗法博士 *àn mó liáo fǎ bó shì*, де 博士 *bó shì*, -професіонал, доктор науки. Синонімом терміна 按摩员 *àn mó yuán* є термін 按摩专家 *àn mó zhuān jiā*, де 专家 *zhuān jiā* – фахівець, експерт [18].

Також в традиційній китайській медицині можна виділити термінологічний ряд, архисемой якого буде терміноелемент 按摩 *àn mó*:

- 1) 头部按摩 *tóu bù àn mó* – масаж голови, де 头部 *tóu bù* – голова, частина голови;
- 2) 按摩腰眼 *àn mó yāo yǎn* – масаж попереку, де 腰眼 *yǎn* – поясниця;
- 3) 按脚 *àn jiǎo* – масаж стопи: 按 *àn* – масажувати, 脚 *jiǎo* – стопа, нога;
- 4) 耳按摩 *ěr àn mó* – масаж барабанної перетинки, вуха: 耳 *ěr* – вухо;
- 5) 足底按摩 *zú dǐ àn mó* або 足疗 *zú liáo* – масаж ступні: 足 *zú* – нога, ступня, підстава, 底 *dǐ* – підошва, нижня частина [21].

За технікою виконання можна виділити кілька видів масажу:

- 1) класичний – 推拿 *tū ná*;
- 2) точковий - 穴位 按摩 *xué wèi àn mó* (穴位 *xué wèi* – акупунктурна точка, 按摩 *àn mó* – масаж);
- 3) вакуумний – 火罐按摩 *huǒ guǎn àn mó* (букв. 火罐 *huǒ guǎn* – вогненна чаша, банку);
- 4) самомасаж– 自我 按摩 *zì wǒ àn mó* (自我 *zì wǒ* - сам, само-) [20].

До класичного відноситься найвідоміший китайський масаж – Тхуйна (推拿). До точкового виду масажу (穴位 *xué wèi* – точка + 按摩 *àn mó* – масаж) відноситься масаж Гуаша (刮 *guā* – шкребти + 痧 *shā* - гостре захворювання), Шиацу (指 *zhǐ* – палець + 压 *yā* –надавлювати) [20, с. 35–36].

Баночний або вакуумний масаж - це масаж із застосуванням банок (火 *huǒ* – вогонь, 罐 *guǎn* – чаша, глиняний кухоль). Під час його проведення лікар підпалює вату всередині банки і потім ставить її отвором вниз на тіло пацієнта. Через створеного всередині банки тиску зовнішнє повітря притискає банку. Банку присмоктується до шкіри і жене кров в цю область. Тим самим полегшується біль, і виліковуються деякі хвороби.

Підгрупа “Дієта”

Одним з основоположних методів здорового способу життя, широко застосовуваним в практиці народного лікування, є дієта (饮食 *yǐnshí* – харчування; 制 *zhì* – режим, система). Для народу Китаю їжа – це найголовніше, що відбивається в китайській приказці 民以食为天 *mín yǐ shí wéi tiān*, де 民 *mín* – народ, 以 *yǐ* привід, який вживається при прямому доповненні, 食 *shí* - їжа, 为 *wéi* – вважати, 天 *tiān* – небо, Бог, вища влада (досл. “китайський народ вважає їжу Богом”). Отже, в культурі Китаю їжі приділяється велика увага, так як з її допомогою можна налагодити багатопроцесів в організмі і зміцнити здоров’я.

У центрі позначеної підгрупи термін 饮食疗法 *yǐn shí liáo fǎ* – дієтотерапія.

У терміні “дієтотерапія” головним компонентом є ієрогліф 饮食 *yǐn shí* зі значенням “харчування, їжа”. Звідси виходить ряд термінів: 饮食学 *yǐn shí xué* – дієтологія, вчення про систему харчування, 病人 饮食 *bìng rén yǐn shí* – дієтичне харчування або, якщо перекладати дослівно харчування хворого, тобто харчування, спрямоване на якнайшвидше відновлення. У китайській медицині простежується ряд термінів, що мають в своєму складі ієрогліф 饮食 *yǐn shí*:

1) 半流质 饮食 *bàn liú zhì yǐn shí* – напіврідка дієта: 半 *bàn* – половина; 流 *liú* – текти, рідкий; 质 *zhì* – речовина.

2) 低盐 饮食 *dī yán yǐn shí* – низькосольова дієта: 低 *dī* – низький, знижуватися; 盐 *yán* – сіль.

3) 低碳 饮食 *dī tàn yǐn shí* – низьковуглеводна дієта: 低 *dī* – низький, 碳 *tàn* – вуглевод.

4) 低蛋白 饮食 *dī dàn bái yǐn shí* – низькобілкова дієта: 蛋白 *dàn bái* – білок [21].

Одним з ефективних лікарських засобів є китайський лікувальний чай. Регулярне вживання цього напою поліпшується захисна система організму.

Родовому терміну “лікарський чай” відповідає групувидових термінів:

– 保健茶 *bǎo jiàn chá* – тонізуючий чай, цілющий чай: 保 *bǎo* – охороняти, 健 *jiàn* – здоров'я.

– 减肥茶 *jiǎn fěi chá* – чай для схуднення: 减 *jiǎn* – зменшувати, 肥 *fēi* – маса, жир, вага;

– 镇静茶 *zhèn jìng chá* – заспокійливий чай: 镇静 *zhèn jìng* – заспокоювати, спокійний;

– 维生素茶 *wéi shēng sù chá* – вітамінний чай: 维生素 *wéi shēng sù* – вітамін;

– 利胆茶 *lì dǎn chá* – жовчогінний чай: 利 *lì* – користь, 胆 *dǎn* – жовч;

– 肾茶 *shèn chá* – нирковий чай: 肾 *shèn* – нирка;

– 胃茶 wèi chá – шлунковий чай; 胃 wèi – шлунок і т.д [22].

У китайській дієтології китайські лікарі рекомендують включати в свій раціон 当归生姜羊肉汤 dāngguī shēngjiāng yáng ròu tāng – м'ясний бульйон з імбиром і коренем дудника: 当归 dāngguī – дудник китайський, 生姜 shēngjiāng – імбир, 羊肉 yáng ròu – баранина, 汤 tāng – бульйон, відвар з лікарських трав.

2.2. Функціональні особливості термінів в інструкціях медичних препаратів

Як матеріал для цього пункту були використанні інструкції по застосуванню лікарських препаратів китайського виробництва, такі як «Фулуїн» 芙露饮匹多莫德口服溶液 fúlù yǐn pǐ duō mò dé kǒu fú róng yè, «Мероноксол» 美罗培南 měi luō péi nán, «Розиглітазон» 酒石酸罗格列酮片 Jiǔshísuān luō gé liè tóng piàn та «Цемідексор» 司力捷 头孢克肟片 sī lì jié tóu bāo kè wò piàn.

Почнемо з 芙露饮 fú lù yǐn.

Приклад 1:

[适应症]

芙露饮（匹多莫德口服溶液），适应症为本品为免疫刺激剂，适用于细胞免疫功能低下的下列患者：

1. 呼吸道反复感染(气管炎、支气管炎);
2. 耳鼻喉反复感染(鼻炎、鼻窦炎、耳炎、咽炎、扁桃体炎);
3. 泌尿系统反复感染;
4. 妇科反复感染; 可用于预防感染急性期病症, 缩短病程, 减轻疾病的严重程度, 减少反复发作次数, 也可作为急性感染时抗菌药物治疗的辅助用药 [28].

[Shìyìng zhèng]

fú lù yǐn (pǐ duō mò dé kǒufú róngyè), shìyìng zhèng wéi běn pǐn wéi miǎnyì cìjī jì, shìyòng yú xībāo miǎnyì gōngnéng dīxià de xiàliè huànzhě:

1. Hūxīdào fǎnfù gǎnrǎn (qìguǎn yán, zhīqìguǎn yán);
2. Ěrbí hóu fǎnfù gǎnrǎn (bíyán, bídòu yán, ěr yán, yānyán, biǎntáotǐ yán);
3. Mìniào xìtǒng fǎnfù gǎnrǎn;
4. Fùkē fǎnfù gǎnrǎn; kěyòng yú yùfáng gǎnrǎn jíxìng qí bìngzhèng, suǒduǎn bìngchéng, jiǎnqīng jíbing de yánzhòng dù, jiǎnshǎo fǎnfù fāzuò cìshù, yě kě zuòwéi jíxìng gǎnrǎn shí kàngjùn yàowù zhiliáo de fǔzhù yòngyào

Пер .: [Показання до застосування]

Напій *Fulu* (пероральний розчин Piduomod), показанням до якого є даний продукт, є імуностимулятором який підходить для наступних пацієнтів зі зниженою клітинною імунною функцією:

- 1) рецидивуюча респіраторна інфекція (трахеїт, бронхіт);
- 2) повторна інфекція вуха, горла і носа (риніт, синусит, отит, фарингіт, тонзиліт);
- 3) повторна інфекція сечовидільної системи;
- 4) повторна інфекція гінекології; може бути використан для запобігання гострої інфекції, скорочення перебігу захворювання, зменшення тяжкості захворювання, зменшення кількості повторюваних епізодів, також може бути використано в якості доповнення до лікування антибіотиками при гострій інфекції.

На прикладі даного тексту, можна простежити, що заголовок перекладений методом компенсації як “показання до застосування”, що відповідають вимогам щодо оформлення українських інструкцій лікарських засобів. Словосполучення 适应症 *shì yīng zhèng* (适应 *shì yīng* – «застосовувати», 症 *zhèng* – “хвороба, симптом”), дослівно його можна перекласти як “хвороби, при яких використовується даний препарат», але для правильного оформлення інструкцій лікарських засобів, можливий тільки варіант перекладу «показання до застосування”.

Складні терміни, що відносяться до захворювань, перекладені методом калькування, в якому простежується перестановка компонентів:

呼吸道 反复 感染 *hū xī dào fǎn fù gǎn rǎn* – “часті інфекції дихальних шляхів” (呼吸道 *hū xī dào* – “дихальні шляхи”, 反复 *fǎn fù* – “повторюватися”, 感染 *gǎn rǎn* “інфекція, зараження”),

耳鼻喉反复 感染 *ěr bí hóu fǎn fù gǎn rǎn* – “при частих інфекціях ЛОР – органів” (耳 *ěr* – “вухо”, 鼻 *bí* – “ніс”, 喉 *hóu* – “горло”, 反复 *fǎn fù* – “повторюватися”, 感染 *gǎn rǎn* – “інфекція”) і т.д.

Напівсуфікс 炎 *yán* «запалення», що входить до складу назв хвороб, був перекладений з допомогою суфікса – іт, який утворює іменники зі значенням «захворювання, пов'язане з даним органом або збудником»:

气管炎 *qì guǎn yán* – “трахеїт”, 支气管炎 *zhī qì guǎn yán* – “бронхіт”, 鼻炎 *bí yán* – “риніт”, 鼻窦炎 *bí dòu yán* – “синусит”, 耳炎 *ěr yán* – “отит”, 咽炎 *yàn yán* – “фарингіт”, 扁桃体炎 *biǎn táo tǐ yán* – “тонзиліт”.

Приклад 2:

注射用美罗培南 慎用:

1. 对 β- 内酰胺 抗生素过敏 患者 慎用.
2. 严重肝, 肾 功能 障碍者慎用.
3. 支气管 哮喘, 皮疹, 荨麻疹等过敏 体质 患者慎用 .
4. 癫痫, 潜在 神经 疾患患者 慎用.

Zhùshè yòng měi luō péi nán shèn yòng:

1. Duì b-nèi xiān'àn kàngshēngsù guòmǐn huànzǎ zhě shèn yòng.
2. Yánzhòng gān, shèn gōngnéng zhàng'ài zhě shèn yòng.
3. Zhīqìguǎn xiāochuǎn, pízhěn, xún mázhěn děng guòmǐn tǐzhī huànzǎ zhě shèn yòng.
4. Diānxián, qiánzài shénjīng jíhuàn huànzǎ zhě shèn yòng.

З інструкції до препарату “Мероноксол” ін’єкції меропенема можна виділити наступний уривок з розділу “Особливі вказівки”:

Пер .: [Бути обережним]

1. Пацієнтам з непереносимістю β -лактамних антибіотиків.
2. Пацієнтам з серйозними порушеннями функцій печінки і нирок.
3. Пацієнтам-алергікам з бронхіальною астмою, висипанням на шкірі, кропив'янку та іншими симптомами алергії.
4. Пацієнтам з епілепсією і прихованою нейропатією.

Термін β -内酰胺抗生素过敏 “непереносимість β -лактамних антибіотиків” є калькуванням: 内酰胺 - “лактамний”, 抗生素 - “антибіотик”, 过敏 - “алергія, непереносимість”.

Терміни переведені українською мовою:

- 支气管哮喘 - “бронхіальна астма”,
- 肾功能障碍 - “порушення функцій нирок”,
- 皮疹 - “висип”,
- 荨麻疹 - “кропив'янка”,
- 癫痫 - “епілепсія”,
- 潜在神经疾患 - “прихована нейропатія”.

Приклад 3:

酒石酸罗格列酮片

[药物过量]

1. 如果本品与磺酰脲类药物、二甲双胍或胰岛素一起使用时，血糖可能下降至低血糖的水平，则需减少磺酰脲类药物、二甲双胍或胰岛素的剂量。
2. 服用本品期间，避免同时服用抗酸剂、消胆胺、肠道吸附剂和消化酶类制剂，以免影响本品的疗效。
3. 同时服用新霉素可使餐后血糖更为降低，并使本品胃肠反应加剧 [24].

Jiǔshísuān luō gé liè tóng piàn

[Yàowù guòliàng]

1. Rúguǒ běn pǐn yǔ huáng xiān niào lèi yàowù, èrjiǎshuāngguā huò yídǎosù yīqǐ shǐyòng shí, xiětáng kěnéng xiàjiàng zhì dī xiětáng de shuǐpíng, zé xū jiǎnshǎo huáng xiān niào lèi yàowù, èrjiǎshuāngguā huò yídǎosù de jìliàng.

2. Fúyòng běn pǐn qíjiān, bimiǎn tóngshí fúyòng kàng suān jì, xiǎo dǎn àn, cháng dào xīfù jì hé xiāohuà méi lèi zhìjì, yǐmiǎn yǐngxiǎng běn pǐn de liáoxiào.

3. Tóngshí fúyòng xīn méi sù kě shǐ cān hòu xiětáng gèng wèi jiàngdī, bìng shǐ běn pǐn wèi cháng fǎnyìng jiājù.

Таблетки Розиглітазону

Пер .: [Взаємодія з іншими препаратами]

1. Якщо цей продукт використовується з сульфонілсечовинами, метформіном або інсуліном, рівень цукру в крові може впасти до рівня гіпоглікемії, вам необхідно зменшити дозу сульфонілсечовини, метформіну або інсуліну.

2. Під час використання цього продукту уникайте одночасного прийому антацидів, холестираміну, кишкового сорбенту і травних ферментів, щоб не впливати на ефективність цього продукту.

3. Одночасне введення неоміцина може знизити рівень глюкози в крові після прийому їжі і посилити шлунково-кишкову реакцію цього продукту.

В цьому тексті ми можемо виділити такі медичні терміни:

1) 磺酰脲类药物 huáng xiān niào lèi yào wù – «похідні сульфонілсечовини»: перекладено методом калькування (磺 huáng “сульфо-“, 酰脲 xiān niào “нілмочевіна”, 类 lèi – “вид”, 药物 yào wù – “лікарська речовина”), варіант перекладу “похідні” в своєму значенні вже відображає групу ліків, тому переклад морфеми 类 lèi опускається;

2) 二甲双胍 èr jiǎ shuāng guā – «метформін»: 二甲 èr jiǎ – “диметіл”, 双胍 shuāng guā – “бігуанід;;

3) 低血糖 *dī xuè táng* – “*гіпоглікемія*”: відповідає терміну в українській мові, повністю збігається структурно і семантично (低 *dī* – “гіпо / низький”, 血 *xiè* – “кров”, 糖 *táng* “глікос – / солодкий”);

4) 抗酸剂 *kàng suān jì* – “*антациди*”: (抗 *kàng* – “проти- / анта-”, 酸 *suān* – “кислота / -цид”, 剂 *jì* – “препарат”);

5) 消胆胺 *xiāo dǎn àn* – “*коlestирамін*”: цей термін позначає “препарат, що знижує холестерин”;

6) 肠道吸附剂 *cháng dào xī fù jì* – “*кишкові адсорбенти*” переведений методом калькування: 肠道 *cháng dào* – “кишечник”, 吸附 *xī fù* – “всмоктувати”, 剂 *jì* – “препарат”;

7) 消化酶类制剂 *xiāo huà méi lèi zhì jì* – “*ферментні лікарські засоби*” також є калькою: 消化 *xiāo huà* – “переварювати”, 酶类 *méi lèi* – “ферменти”, 制剂 *zhì jì* – “препарат”;

8) 新霉素 *xīn méi sù* – “*новоцілін*”: є змішаною калькою з англійської мови (新 *xīn* “ново”, 霉 *méi*-цвіль), в українській мові йому відповідає два варіанти “новоцілін” і “неоміцин”, які можуть вживатися в однакових умовах [21].

Приклад 4:

З інструкції по застосуванню “Цемідексор” (司力捷 头孢 克肟片 *sī lì jié tóubào kè wò piàn*) слід виділити наступний уривок:

[药物相互作用]

卡马西平: 与本品合用时可引起卡马西平水平升高, 必须合用时应监测血浆中卡马西平浓度. 华法令和抗凝药物: 与本品合用时增加凝血酶原时间.

[Yàowù xiānghù zuòyòng]

kǎ mǎ xīpíng: Yǔ běn pǐn hé yòngshí kě yǐnqǐ kǎ mǎ xīpíng shuǐpíng shēng gāo, bìxū hé yòng shí yīng jiāncè xuèjǎng zhōng kǎ mǎ xīpíng nóngdù. Huá fǎlǐng hé kàng níng yàowù: Yǔ běn pǐn hé yòngshí zēngjiā níngxuè méi yuán shíjiān.

Пер.: [Взаємодія з іншими лікарськими засобами]

Карбамазепін: при одночасному вживанні з даним препаратом може підвищуватися рівень карбамазепіну в крові, необхідно постійно стежити за концентрацією кармазепіна в плазмі крові. Варфарин та антикоагулянти: при одночасному вживанні з даним препаратом збільшується протромбірований час.

В даному уривку можна виділити три терміни-назви лікарської речовини:

- 卡马西平 “карбамазепін”,
- 华法令 “варфарин”,
- 抗凝药物 “антикоагулянти”.

卡马西平 (kǎmǎxīpíng) “карбамазепін” є фонетичною калькою з англійської назви речовини carbamazepine, проте при його запозиченні склад -ba- випав. Проте, в українській мові даного терміну відповідає калька, також утворена від англійської назви, тому даний склад зберігається в перекладі. Термін же 华法令 “варфарин”, утворений за рахунок додавання аббревіатури WARF (від англ. Wisconsin Alumni Research Foundation) і морфеми – arin (що відноситься до кумарину).

Термін 抗凝药物, дослівно переводиться як “лікарський препарат, що перешкоджає згортанню крові” в українській мові співвідноситься з терміном “антикоагулянти”.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

Як бачимо, китайська мова – жива мова, і вона постійно розвивається та поповнюється. У цьому розділі ми розглянули особливості створення та особливості функціонування медичних термінів. Дізналися, що для зручності та узагальнення, медичні терміни можуть бути зібрані в тематичні групи, які діляться на підгрупи, на прикладі медичних рецептів та інструкцій і словосполучень.

В результаті дослідження медичних термінів ми з'ясували, що більшість термінів і термінологічних словосполучень утворюються способами складання і афіксації, ми прийшли до висновку, що систематизація термінів дозволяє виявити методологічну основу перекладу нових термінів в китайській мові.

Також, можна підсумувати, що найбільш численною є тематична група “Засоби і методи лікування”. Проаналізувавши матеріал, ми прийшли до висновку, що в ряді термінів присутні спеціальні суфікси, які несуть основне значення. Наприклад, суфікс 师 shī служить для найменування назв спеціальностей, суфікс 科 kē – для найменувань розділів науки, суфікс 法 fǎ – для позначення методів і прийомів і т.д.

По-друге, в цьому розділі ми проаналізували інструкції та уривки по застосуванню лікарських препаратів китайського виробництва і їх перекладів, а саме “Фулуїн” 芙露饮匹多莫德口服溶液 *fúlù yǐn pǐ duō mò dé kǒu fú róng yè*, “Мероноксол” 美罗培南 *měi luō péi nán*, “Розиглітазон” 酒石酸罗格列酮片 *Jiǔshísuān luō gé liè tóng piàn* та “Цемідексор” 司力捷头孢克肟片 *sī lì jié tóubāo kè wò piàn*.

У розглянутих інструкціях по застосуванню лікарських препаратів було виявлено, часто вживається калькування термінів, упускаються надлишкові лексичні одиниці або заміщуються на більш відповідний контексту варіант, так само можлива перестановка порядку слів у реченнях і додавання.

ВИСНОВКИ

Медицина в сучасному світі надзвичайно актуальна тема, у зв'язку з її значущістю для здоров'я і життя людей. Матеріали, пов'язані зі здоров'ям людини, актуальні незалежно від країни, її економічного і політичного становища.

Фахівцю при перекладі медичної термінології необхідно знати і враховувати ряд словотворчих особливостей, пов'язаних з даною галуззю. По-перше, ми визначили, що таке термінологія, особливості термінологічної лексики, розглянули склад та структуру китайської медичної лексики, та її запозичення в китайській мові, з чого ми можемо бачити що: Китайська медицина має багато відмінностей від нами знайомої європейської, починаючи від термінів, до абсолютно іншого підходу лікування. В основі цій термінології лежить філософське бачення світу, що теж є великою відмінністю. Ми розглянули характеристики медичних термінів, їх можна поділити за трьома значеннями:

- точність і об'єктивність (відсутність емоційно-забарвлених лексичних одиниць);

- насиченість медичною термінологією, а також термінологією з суміжних областей;

- логічна побудова матеріалу всередині тексту, яке досягається на рівні синтаксису. Сфера медицини постійно розвивається, з кожними днем, лікарні поповнюються новими ліками, а з цим приходять нові терміни та поняття. При аналізі лексики на прикладі словосполучень створених за допомогою афіксації та суфіксації, фразеологізмів та уривків по застосуванню лікарських препаратів китайського виробництва ми виявили характерні особливості китайських медичних термінів:

- 1) використання скорочень і абревіатур;
- 2) тяжіння до запозичення шляхом калькування;
- 3) поширення граматичних конструкцій;

АНОТАЦІЯ

由于医学对人类健康和生命的重要性，医学是现代世界中极为相关的主题。与人类健康相关的材料与国家，经济和政治状况无关。在翻译医学术语时，专家需要了解并考虑与该领域相关的许多构词特征。

首先，我们定义什么术语，术语词汇的特征，考虑中医词汇的组成和结构，以及它在中文中的借用，从中我们可以看到：

中医与我们熟悉的欧洲人有许多不同之处，从时机到完全不同的治疗方法。该术语基于对世界的哲学看法，这也是一个很大的差异。我们已经考虑了医学术语的特征，它们可以分为三个含义：

- 准确性和客观性（缺乏情感色彩的词汇单元）
- 充斥医学术语以及相关领域的术语
- 文本内材料的逻辑构造，这是在语法级别实现的。

医学领域在不断发展，每天，医院都在补充新药，随之而来的还有新的术语和概念。在分析以中国制造的药物的词缀和后缀，词组和段落为基础的词汇示例时，我们发现了中医术语的特点：

- 1) 使用缩写词和首字母缩写词；
- 2) 通过追踪借款的趋势；
- 3) 语法结构的分布；
- 4) 借用药品中的化学药品名称时进行转录；
- 5) 单词形成和半固定是复杂术语形成中的首选方法。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костецкий, И. И. Что такое термин и терминология [Текст] / А. А. Реформатский // Вопросы терминологии : сб. ст. – М. : Изд-во АН СССР, 1961. – С. 46-59.
2. Шемета, О. С. Введение в когнитивное терминоведение: учеб. пос. [Текст] / Е. И. Голованова. – М.: ФЛИНТА : Наука, 2014. – 224 с.
3. Суперанская, А. В. Общая терминология : Вопросы теории [Текст] // А.В. Суперанская, Н.В. Подольская, Н. В. Васильева. - М. : Наука, 1989. - 246 с.
4. Лейчик В.М. Люди и слова.
5. Чернявский, М. Н. Краткий очерк истории и проблем упорядочения медицинской терминологии [Текст] / М. Н. Чернявский // Энциклопедический словарь медицинских терминов: в 3 т. / под ред. Б. В. Петровского. – М.: Советская энциклопедия, 1982–1984. – Т. 3. – С. 410-425.
6. Моисеев, М. В. Отражение картины мира в английской медицинской терминологии [Текст] / М. В. Моисеев // Научные и методические проблемы преподавания иностранных языков в медицинских и фармацевтических вузах. – М., 2007. – С. 60-63.
7. Шкатова, Л. А. Различные степени терминологизации наименований лиц [Текст] / Л. А. Шкатова // Современные проблемы русской терминологии : сб. ст. / отв. ред. В. П. Даниленко. – М.: Наука, 1986. – С. 37-40.

8. Хоречко У. В. К вопросу образования китайских медицинских терминов / У. В. Хоречко, А. В. Гончарова. // Молодой ученый. – 2010. – С. 203–205.
9. Фролова О. П. Словообразование в терминологической лексике современного китайского языка / О. П. Фролова., 2011. – 168 с. – (Восточная книга). – (Вивчення мов. Філологія).
10. Горелов В. И. Теоретическая грамматика китайского языка: учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. / В. И. Горелов., 1989. – 318 с. – (Просвещение). – (Иностр. яз.).
11. Горелов В. И. Стилистика китайского языка. Монография / В. И. Горелов., 1973. – 112 с. – (Наука).
12. Кленин И. Д. Лексикология китайского языка / И. Д. Кленин, В. Ф. Цичко., 2013. – 272 с. – (Восточная книга).
13. Рубец М. В. Семантика научной терминологии в китайском языке (на примере терминов физики элементарных частиц) / М. В. Рубец. // Институт философии РАН. – 2015. – №1. – С. 112–127.
14. Хаматова А. А. Анализ иностранных заимствований в современном китайском языке / А. А. Хаматова. // Гуманитарные исследования в Восточной Сибири и на Дальнем Востоке. – 2016. – №3. – С. 14–20.
15. Борисова О. С. Пути и источники заимствования в китайском языке / О. С. Борисова. // Альманах соврем. науки и образования. – 2008. – №8. – С. 21–25.
16. Кочергин И. В. Основы научно-технического перевода с китайского языка на русский / И. В. Кочергин., 2012. – 624 с. – (Восточная книга).
17. 北京: 人民卫生出版社 – Пекин, 1990. – 1802 с. – (Народная гигиена).
18. Шнорренбергер К. Учебник китайской медицины для западных врачей / К. Шнорренбергер., 2007. – 560 с. – (Balbe).
19. 大БКРС [Электронный ресурс]. – URL: <https://bkrs.info/>
(дата звернення: 16.05.2019).
20. 中医养生 [Электронный ресурс]. – URL: <https://www.ys137.com/>
(дата звернення: 16.05.2019).

21. www.bkso.baidu.com [Электронный ресурс]. – URL:
<https://bkso.baidu.com/item/%E8%8A%99%E9%9C%B2%E9%A5%AE>
(дата звернення: 16.05.2019).

22. www.medwindows.com [Электронный ресурс]. – URL:
<http://medwindows.com/index.php/n/256> (дата звернення: 16.05.2019).